



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Poenitentiis, Et Remissionibus. Titvlvs XXXVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

CAP. XIII.

Domino excommunicato marente, subditis fidelitatem non debent: & si longo tempore in ea persisterit, & monitus non paruerit ecclesis, ab eius debito absoluantur.

Honorius III. prapostio Archidia. & H. canonico Suesfion.

Gravem capituli Lund. a recepimus questionem, quod cum comes Regifren. b pro multis injuriis, quas irrogarat eidem c, per iudices a sede Apostolic. deleg. excommunicationis vinculo fuerit innodatus, idem per duos annos & amplius in excommunicatione pessiflens, juri parere pertinaciter renuit, claves ecclesie contemnendo. Licet igitur hujusmodi pertinacia non careat scrupulo hereticæ pravitatis: volentes tamen nobilitati parcere comitis supradicti: Di. v. mandamus, quatenus si comes supradictus post commotionem vestram non paruerit plenè juri, vos ecclesias, in quibus aliquod jus habere dignoscitur, ab eius debito absolventes, fideles ipsius (quamdiu in excommunicatione persistit) ab ejus fidelitatis juramento denunciatis penitus absolutos.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS. TITVLVS XXXVIII.

CAP. I.

Pro manifestis peccatis poenitentia publica imponi debet. Alexander Papa d. Manifesta peccata non sunt occulta correptione purganda.

CAP. II.

Poenitentiam occidentis Presbyterum. Ex Concilio Maguntinum. Qui Presbyterum occiderit, xii. annorum poenitentia ei secundum canones imponatur: & 7. Convictus, usque ad ultimum tempus vite suæ militiæ cingulo careat, & absq; spe conjugii maneat.

CAP. III.

Consideratis circumstantiis arbitraria poenitentia indecenda est ei, qui modicum excessit se defendendo. Alexander III. Mediolan. Archieps. [& e suffraganeu.]

Significavit f nobis vir nobilis F. quod F. dicto Imperatori, cum olim rediret ab urbe, castrum Vernicæ negavit: & infra. Vnde contingit, quod iv. castris destructis plusquam duo milia domorum destructa fuerunt, multi homines interfecti, & alia mala ibi commissa, quæ longum esset per singula enarrare. Quoniam igitur praefatus F. Deo exinde reconciliari desiderat: mandamus, quatenus ipse poenitentiam (secundum quod visum fuerit) misericorditer imponatis g, attendentes h, quod pro libertate sua & ecclesie devorione hoc fecit. Quare in his debetis talem discretionem habere, ut alii, & ipse idem pro austeritate poenitentia à servitio ecclesie nullatenus retardentur, nec aliquod salutis periculum debeant formidare.

CAP. IV.

Indulgentia, qua conceduntur per prelatos, non subditis non profunt, nisi proprii iudices hoc concedant. Idem Archieps. Cantuariensi.

Quod autem i consulisti, utrum remissiones, quæ fiunt in dedicationibus ecclesiarum, aut conferen-

a Laudunen. b Registeren. c alii. eisdem: sed in antiq. legitur, esiflens. d al. Calixtus, ut in omnib. Vaticanis, si hæc repetuntur apud Greg. lib. 12. epist. 31. regist. ad Felicem Sicilia Episcopum. e Ha. 2. voces, & suffraganeu. desunt in omnibus Vatic. f Ca. 2. eod. tit. in 1. comp. g imponas. h attendens. i Ca. 3. eod. tit. in 1. comp.

tibus ad adificationem pontium, aliis profint quam his, qui remittentibus subsunt: Hoc volumus tuam fraternitatem tenere, quod cum à non suo iudice ligari nullus valeat vel absolvi, remissiones prædictas prodesse illis tantummodò arbitramur, quibus ut profint, proprii iudices specialiter indulserunt.

CAP. V.

Non est verè poenitens, qui peccandi animum non depouit, item recipitur ejus confessio. Idem Beluacen. Episcopo.

Quod a quidam ad confessionem de criminibus veniunt, & quamvis confiteri velint, seramen asserunt abstinere non posse. Con. t. r. quod eorum confessionem recipere debes, & eis de criminibus consilium exhibere: quia licet non sit vera hujusmodi poenitentia, admittenda tamen est eorum confessio, & crebris & salubribus monitis poenitentia indicenda.

CAP. VI.

Qui ex poenitentia debet certis die in pane & aqua sequenti, panis deficiente pane, alii cibariis uti. Idem Triburien. Archieps.

Licetram b veteris, quam Novi Testamenti pagina: & infra. Si autem illi, qui aliquos dies in pane & aqua ex injuncta sibi poenitentia tenentur peragere, panem, quo vescantur non habent: leguminibus, aut pisicibus, aut aliis cibariis reficiantur, si necessitas id exoptat. Discretionem tamen adhibita, quod his non ad delicias, sed ad sustentationem utantur.

CAP. VII.

Sacerdoti Græco procuranti, vel studiose negligentis oppressorum filiorum, non imponitur poenitentia publica, sed debet abstinere ab altaris officio, & aliter in secreto agere poenitentiam: sed si delictum est publicum debet publice agere poenitentiam.

Clemens III.

Quæsitum d est, utrum sacerdotibus Græcis, quibus legitimo matrimonio licet uti, poenitentia publica sit imponenda, si eam sibi possulent pro filiis oppressi injungi? Huic igitur consul. t. r. respond. quod si ipsi procurantibus, vel studiose negligentibus filiis in lectis reperiantur oppressi, ab officio altaris debent perpetuo abstinere, & eis gravior quam laicis, non tamen publica (nisi in publicum id veniat) poenitentia debet imponi. Verum si ex incuria ipsorum mortui inventantur in opus, & illud fuerit occultum, eis poenitentia pro arbitrio poenitentiarum imponatur, & in terrorem aliorum id tempus abstineant à celebratione missarum.

CAP. VIII.

Sacerdos poenitentiam arbitrari debet, secundum quantum excessus poenitentis, & contritionem, & alias circumstantias, quoad titulum.

Innocentius III. Livon. Episcopo, & ei qui cum ipso sunt fratru.

Deus qui f ecclesiam suam: & infra. Ceterum cum poenitentia non tam secundum quantitatem excessus, quam poenitentis contritionem, per discretionis arbitrium sit moderanda, penitus qualitate personarum, super fornicatione, adulterio, homicidio, perjurio g, & aliis criminibus, consideratis circumstantiis omnibus, & præsertim novitate Livonien. ecclesie competentem poenitentiam delinquentibus imponatis, prout saluti eorum videritis expedire. Apostoli autem vestigiis inhaerentes, dicentis: Lac vobis potam deti, non escam: paulatim eos instruat in fide, confessio-

a Cap. 1. eod. tit. in 2. compilat. b Ca. 3. tit. de feris, in 2. compl. Pars alia, sup. de feris. c licet. d Ca. eod. tit. in 2. comp. e Vid. l. aut facta. f. fin. ff. de pan. & l. cum quis. ff. de injur. f Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. g Ven. perjurio, deest in antiq. codic.

nis formam, orationem dominicam, & Symbolum illos follicite edocentes a. Interim tamen corporis & sanguinis Domini sacramentum renatis fonte baptismatis, confectus festivitatis, & in mortis articulo tribuatis.

CAP. IX.

Audiat mulieru confesio, qua sibi partum alienum supposuit, vel proprium ex adulterio suscepit, nec illud marito vult detegere.

Idem sancti Lawr. in Lucina Presbyteri Card.

Apost. sed. legato.

Officii: & infra. Significati quendam mulierem in poenitentia tibi fuisse confessam, quod timens ne viri possessio devolveretur ad alios, quatundam herbarum succum potavit, & sic venter ejus intumuit, & inde gravidam se ostendens, sibi partum supposuit alienum: timensque maritum, non vult facinus ipsi b detegere, qui prolem credit sine dubitatione qualibet esse suam. Quoniam igitur postulas edoceri, utrum ei hac fraude durante sit poenitentia injungenda: respondeamus, quod sicut mulieri, que ignorante marito de adulterio prolem suscepit, quamvis id viro suo timeat confiteri, non est poenitentia deneganda: ita nec illi debet poenitentia denegari, maxime si per alios intelligas alienos, ad quos timeat possessionem viri devolvi: sed competens satisfactio per discretum sacerdotem ei debet injungi.

CAP. X.

Abbatissa moniales benedicere, confessiones audire, & publice predicare non potest.

Idem Valeri. c. & Burgen. Episcopis, & Abbatib. de N. Cisterciens. ordinis.

Nova d. quaedam nostris sunt auribus intimata, quod Abbatissa moniales proprias benedicunt, ipsarum quoque confessiones in criminibus audiunt, & legentes Evangelium praesumunt publice predicare. Cum igitur id absolum sit, pariter & absurdum: mandamus, quatenus ne id de cetero fiat, curetis firmiter inhibere. Quia licet beatissima virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis universis, non tamen illi, sed istis Dominus claves regni caelorum commisit.

CAP. XI.

Tempore generalis interdicti conceditur poenitentia & viaticum morientibus. hoc primo. Clerici, qui servaverint interdictum, post sua cum silentio in cimiterio sepeliri. hoc secundo. In conventualibus ecclesiis clerici bini vel trini possunt horas submissa voce dicere. hoc tertio. Cruce signatus & peregrinus tempore interdicti poenitentiam concedi potest, hoc quarto.

Idem.

Qvod e in te: [1 & infra.] In illo enim verbo, propter quod poenitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam, quod verè poenitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut necipsum decedentibus denegetur. Licet autem per generale interdictum denegetur omnibus, tamen unctio, quam ecclesiastica sepultura: concedimus tamen ex gratia, ut clerici decedentes, qui tamen servaverint interdictum, in cimiterio ecclesiae sine campanarum pulsatione cessantibus solennitatibus omnibus cum silentio tumulentur. Et in conventualibus ecclesiis bini & bini, vel simul tres horas canonicas valeant f. legere, non cantare, januis clausis, interdictis & excommunicatis exclusis, & vocata remissa, quod exterius audiri non possit: cum & regularibus secundum pri-

a Quia debent scire Christiani ad salutem suam, vid. Bald. super rub. C. de sum. Trin. b Illi. c In antiq. cod. Valentini. & Burg. Episcopis, & Abbat. Avimide. d Cap. i. cod. vii. in 4. compil. e Ca. 2. cod. vii. in 4. comp. vid. c. ult. de sent. excom. l. 6. f In omib. Vatic. valeant legere potius, quam cantare.

vilegium sed. Apostol. sit indultum, ut cum generale interdictum terra fuerit, liceat eis januis clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, non pulsatis campanis, suppressa voce celebrare divina. Recipientibus autem signum crucis non negamus, quod minus eis ob a reverentiam crucifixi poenitentia, cum postulerint, injungatur: quod & aliis peregrinis potest misericorditer indulgeri.

[1 Verum quoniam a quibusdam intelleximus dubitari, utrum clericis vel laicis dandum sit viaticum in extremis, an & unctio impendenda, & an cum aliis sacramentis indulgenda sit decedentibus sepultura. Verum in conventualibus demissa voce, januis clausis, interdicti exclusis, divina possint officia celebrari. Similiter an suscipientibus signum crucis, & sanctorum limina visitantibus sit poenitentia injungenda. Ambiguitatem hujusmodi de dubitantium cordibus volumus arripere.]

CAP. XII.

Ramosum est & multum allegabile, & hoc dicit. Quilibet doli capax tenetur saltem semel in anno confiteri proprio sacerdoti, vel de ejus licentia alteri, & Eucharistia sacramentum ad minus in Pascha recipere. Et sacerdos revelari confessionem deponendus est, & in monasterio ad agendam perpetuam poenitentiam detrudendus.

Idem b In Concilio generali.

Omnis e utriusque sexus fidelis, postquam ad aetate discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata, saltem semel in anno, fideliter confiteatur proprio sacerdoti, & injunctam sibi poenitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistia sacramentum: nisi forte de proprii sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi d. perceptione duxerit abstinentium: alioquin & vivens ab ingressu ecclesiae arceatur, & moriens Christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in ecclesiis publicetur, ne quisquam ignorantia e caritate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet & obtineat a proprio sacerdote, cum aliter ipse illum non possit absolovere f vel ligare. Sacerdos autem sit discretus g. & cautus, ut more periti medici superinfundat vinum & oleum vulneribus fauciat, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias, & peccati: quibus h. prudenter intelligat, quae debeat ei praebere consilium, & cujusmodi remedium adhibere diversis experimentis utendo ad salvandum i. aegrotum. Caveat autem omnino ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodatur peccatorem k. sed si prudentiori consilio indigerit, illud absque ulla expressione personae, caute requirat: quoniam qui peccatum in poenitentiali iudicio sibi detectum praesumpserit revelare, non solum a sacerdotali officio deponendus decernimus, verum etiam ad agendum perpetuam poenitentiam in arctum monasterium detrudendum.

CAP. XIII.

Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad confessionem, nec quicquam persuadere pro salute corporis tendens in animarum periculum.

Idem in eodem.

Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proveniat, dicente Domino languido, quem sana-

a Ad reverentiam. b Idem scilicet Innoc. III. in Conc. gen. c. 21. & ca. 4. cod. vii. in 4. compil. c Vid. Conc. Trid. Sess. 14. c. 5. de confess. & can. 8. de sanctissimo poen. sacram. d al. ita, ab ejus. e In aliis, ne quisquam ex ignorantia caritate. f alit. solvere. g Quasi debeat esse confessor, tradit Magister Sement. 4. dist. 9. 9. qualem. h al. ex quibus, in concilio ita: per quos. i sanandum. k B. Thom. in questionibus additis ad 3. part. q. 11. art. 1. & Theologos 4. Sent.



verat: Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat.

Præsenti decreto statuimus, & districte præcipimus medicis corporum, ut cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia morgeant & inducant, ut medicos advocent animarum: ut postquam fuerit infirmo de spiritali salute provisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur, cum causa cessante, cesset effectus. Hoc quidam inter alia huic causam dedit edito, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis à medicis suaderetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius mortis periculum incidunt. Si quis autem medicorum hujus nostræ constitutionis, postquam per prælatos locorum fuerit publicata, transgressor extiterit, tamdiu ab ingressu ecclesiæ arceatur, donec pro transgressione humiliori satisfecerit competenter. Ceterum cum anima sit multo preciosior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute aliquid ægroti suadeat, quod in periculum animæ convertatur.

CAP. XIV.

Eleemosynarum quæsores sine Apostolici vel diocesanorum litteris admitti non debent: nec tunc proponant ultra id, quod in ipsis litteris continetur. hoc primo. Et debent esse modesti: & à locis & expensis incongruis abstinere. hoc secundo. In dedicatione Basilicæ ultra annum, & in anniversario dedicationis, & in litteris indulgentiarum concessis ab alio, quam à Papa, ultra xl. dies remissio excedere non debet. h. d. usq. ad fin.

Idem a in eodem.

Cum ex eo: & infra. Eleemosynarum quoque quæsores, quorum quidam se alios mentiendo, abusiones nonnullas in prædicatione proponunt, admitti (nisi Apostolicas vel diocesanæ Episcopi litteras veras exhibeant) prohibemus: & tunc præter id, quod in ipsis continetur litteris, nihil populo proponere permittantur. Formam vero, quam communiter talibus Apostol. sed. indulget, duximus exprimendam, ut secundum eam diocesanæ Episcopi suas litteras moderentur. Ea siquidem talis est: Quoniam (ut ait Apostolus) omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi prout in corpore gessimus sive bonum fuerit, sive malum: oportet nos diem messis extremæ misericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cœlis, firmam spem b, fiduciamque rectam tenentes: quoniam qui parvè seminat, parvè & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam. Cum igitur ad sustentationem fratrum & egenorum ad tale confluentium hospitale, propriæ non superant facultates, universitatem vestram monemus & exhortamur in Domino, atque in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus de bonis vobis à Deo collatis piæ eleemosynas, & grata eis charitatis subsidia erogatis: ut per subventionem vestram ipsorum inopia consulatur, & vos per hæc c bona & alia, quæ Domino inspirante feceritis, ad æterna possitis gaudia pervenire. Qui autem ad quarendas eleemosynas destinantur, modesti sint & discreti, nec in tabernis aut in aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas, caventes omnino ne falsæ religionis habitum gestent. Ad hæc, quia per indiscretas & superfluas indulgentias, quas quidam ecclesiarum prælati facere non ventur, & claves ecclesiæ contemnunt, & poenitentialis satisfactio enervatur: decernimus, ut cum dedicatur basilica, non extendatur indul-

a Sicut Innoc. III. in ord. Conc. gen. Lat. c. 62. & c. s. ord. tit. in 4. comp. b In C. Barb. & in Concilio: firmam spem fiduciamque tenentes, &c. c al. per hæc & alia bona.

gentia ultra annum, sive ab uno solo, sive à pluribus Episcopis dedicetur: ac deinde in anniversario dedicationis tempore xl. dies de injunctis poenitentis indulgentiæ remissio non excedat: & infra. a Hunc quoque diem numerum indulgentiarum litteris præcipim⁹ moderari, quæ pro quibuslibet casibus aliquoties conceduntur: cum Rom. Pont. qui pietatundinem obtinet potestatis, hoc & in talibus moderamen consueverit observare.

CAP. XV.

Archiepiscopus intra provinciam suam potest concedere indulgentias, secundum formam concilii generalis. h. d. & iniquus de ca. præce. in fine.

Honorius III.

Nostro postulasti & certificari responso, utrum per tuam provinciam possis concedere remissionem litteras generales. Nos igitur f. t. breviter respon. quod per provinciam tuam liberè potes hujusmodi concedere litteras, ita tamen, quod statutum generalis concilii non excedas.

CAP. XVI.

Episcopus & alii, de quibus in littera, possunt sine licentia superiorum sibi eligere providum confessorum.

Gregorius IX.

Ne pro dilatione poenitentis periculum imminere animarum, permittimus Episcopis & aliis superioribus, nec non minoribus prælati exemptis, ut cum præter sui superioris licentiam providum & discretum debent possint eligere confessorum.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS d.

TITVLVS XXXIX.

CAP. I.

Impubes, qui clericum percussit, ab Episcopo absolve potest: & qui loco vel causa disciplina percussit clericum, si sit major excommunicatus non est: qui vero ex odio, sic, & per Papam absolvitur.

Alexander III. Senon. Archiepiscopo.

Super eo verò e, quod consilium postulasti: [& infra.] Respondemus, quod si clericus infra puberes annos se ad invicem, aut unus alterum percussit, non sunt ad Apostolicam sedem mittendi, quia ætas excusat.

Nec clerici si sunt plenæ ætatis, & non odio vel indignatione, sed levitate jocosè se ad invicem percutere contingat, neque magister si scholarem discipulum intuitu disciplinæ vel correctionis percussit, quia non potest in ipsis injectio manuum violenta motari. Ceterum si ex odio iidem scholares vel seculares clerici se percussent, pro sua absolutione debent ad Apostolicam sedem venire.

[i Vtrum scholares se in vicem in plena vel minore ætate viri vel religiosi viri in claustris secundum canonem illius, qui statutum est, ut illi qui in clericos violentas manus injiciant, mittantur ad Apost. sed. pro sua absolutione debeant venire. Inquisita.]

CAP. II.

Monachi se ad invicem percipientes, absolve Abbates, idem in canonicis regularibus: & Abbatis discretione discretæ, recurrunt ad Episcopum.

Idem.

Monachi f verò & canonici regulares quocunque modo se in claustris percussent, non sunt ad Apost.

a Quod lateat sub hoc, infra non apparet. b al. & in talibus. c Vid. Specul. tit. de pen. & remiss. B. Thom. in quest. additu ad 1. part. quest. 26. d In duobus manuscriptis, ita: & absolutionem. e Cap. 2. eod. tit. in 1. comp. f Ca. 3. eod. tit. in 1. comp. sedem